18.3.2025 246/01.04.01.00/2025

Eduskunnan hallintovaliokunta

VNS 9/2024 vp

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa valtioneuvoston puolustusselonteosta. Selonteossa tarkastellaan puolustuksen toimintaympäristöä ja arvioidaan puolustuksen kehittämistarpeita. Selonteon aikajänne ulottuu 2030-luvulle.

Suojelupoliisi esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suomen puolustuksen toimintaympäristö ja tiedustelun merkitys

Puolustusselonteossa kuvataan kattavasti Suomen puolustuksen lähtökohtia ja toimintaympäristön muutoksen merkitystä. Suojelupoliisi yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että laajamittainen ja pitkäkestoinen sodankäynti on palannut Eurooppaan, eikä sodan laajenemisen riskiä voida sulkea pois. Taustalla vaikuttaa lisäksi yhä kiristyvät suurvaltapoliittiset jännitteet, jotka heijastuvat entistä laajemmin muun muassa teknologiseen kehitykseen ja talouteen. Tulevan ennakointi on entistä haastavampaa.

Selonteon tapaan Suojelupoliisi korostaa Venäjän uhan ensisijaista merkitystä Suomelle, sen puolustukselle ja kansalliselle turvallisuudelle. On selvää, että Venäjä muodostaa Suomelle uhan, jolla on pitkäkestoisia ja läpileikkaavia vaikutuksia. Venäjä on osoittanut valmiutensa käyttää keinoja, jotka jäävät perinteisen sodan kynnyksen alapuolelle. Keinovalikoimaan lukeutuvat laaja-alaisen vaikuttamisen keinot, joihin kuuluvat esimerkiksi sabotaasi-iskut, informaatiovaikuttaminen ja sotilaallinen painostaminen.

Suojelupoliisi arvioi, että Venäjä ei sodan päättymisen jälkeen ole muuttumassa rauhanomaisempaan suuntaan. Venäjän näkökulmasta Suomi, monen muun länsimaan ohella, kuuluu sille vihamielisiin maihin. Suojelupoliisin arvion mukaan Suomi ei ole viime vuosina ollut Venäjän ensisijaisia vaikuttamisen kohteita, mutta sodan päätyttyä Venäjän huomio tulee todennäköisesti vähitellen siirtymään ja sen Suomelle muodostama uhka kasvamaan, kun sen resurssit vapautuvat Ukrainasta.

Tämä korostaa tarvetta hankkia kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tueksi tiedustelutietoa Venäjän aikeista niin Suomea kuin laajemmin länttä kohtaan. Venäjän osalta

1100 - 0423

SUOJELUPOLIISI
Katajanokanlaituri 3, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

tiedustelutiedon merkitystä ja tarvetta lisää se, että muilla keinoilla kuin tiedustelumenetelmien avulla saatava näkyvyys maan päätöksentekoon ja sisäisiin prosesseihin on merkittävästi heikompi kuin aiemmin.

Suojelupoliisi korostaa myös sitä, että Venäjä ei ole toimissaan yksin. Se on saanut sodankäynnilleen niin taloudellista, poliittista kuin sotilaallista tukea esimerkiksi Kiinalta, Pohjois-Korealta ja Iranilta. Maita ei voi pitää varsinaisina liittolaisina, mutta niitä yhdistää läntisen maailmanjärjestyksen ja Yhdysvaltojen vastustaminen. Tiivistynyt yhteistyö maiden välillä on auttanut Venäjää kiertämään sille asetettuja pakotteita ja siten tukemaan Venäjän sodankäyntikykyä ja asevoimien kehittämistä myös tulevaisuuden tarpeita varten.

Venäjän tiivistyvä taloudellinen ja sotilaallinen suhde edellä mainittuihin maihin vaikuttaa myös Suomeen ja sen lähialueisiin. Arktinen alue muodostaa Kiinalle kasvavassa määrin merkittävän kulkuväylän, minkä lisäksi alueen luonnonvarat ovat Kiinan kiinnostuksen kohteina. Venäjän muodostaman turvallisuus- ja tiedustelu-uhkan ohella Suojelupoliisi korostaakin myös Kiinan kasvavaa uhkaa. Arktisen alueen läheisyyden ohella Suomessa Kiinaa kiinnostavat muun muassa poliittinen päätöksenteko, ja kantojen valmistelu liittyen mm. Euroopan unionin ja Naton päätöksentekoon.

Suojelupoliisi korostaa siviilitiedustelutiedon merkitystä toimintaympäristön muutoksen arvioinnissa ja analyysissa. Tiedustelun tarkoituksena on hankkia viranomaisten ja valtiojohdon käyttöön tietoa, joka vaikuttaa Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Geopoliittinen tilanne edellyttää panostamista nykyistä voimakkaammin niin siviili- kuin sotilastiedusteluun.

Puolustusselonteon Suomen puolustuksen toimintaympäristöä käsittelevässä osiossa merkittävä osa keskeisistä Suomen puolustukseen ja turvallisuuteen vaikuttavista kehityskuluista on sellaisia, joista Suojelupoliisi hankkii tietoa. Näitä ovat niin Venäjän ja Kiinan tiedustelu- ja vaikuttamistoiminta kuin kybertoimintaympäristössä tapahtuva valtiollinen vaikuttaminen. Siviilitiedustelun kohteita ovat ulkomaisen tiedustelutoiminnan ohella myös muun muassa joukkotuhoaseiden suunnittelu, valmistaminen, levittäminen ja käyttö, vieraiden valtioiden toiminta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille tai taloudellisille tai muille tärkeille suhteille sekä yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaava toiminta.

Esimerkiksi Kiinan vaikuttamiskeinoihin sisältyvät, kuten selonteossa kattavasti kuvataan, luvaton tiedustelu mukaan lukien teollisuusvakoilu, infrastruktuuriostot, kauppapoliittinen painostaminen, kyber- ja avaruustoimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä kehittyvän murroksellisen teknologian vihamielinen käyttö. Venäjän osalta selonteossa puolestaan nostetaan esiin se, että poliittisten tavoitteidensa tukemiseksi Venäjä jatkaa aktiivista tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaa perinteisen tiedonhankinnan ja agenttitoiminnan ohella myös tietoverkoissa. Nämä ovat aiheita, joista Suojelupoliisi hankkii tietoa.

Tiedustelun resursoinnin on vastattava uhkaympäristön muutosta

Suojelupoliisi pitää hyvänä, että tiedustelu on selonteossa läpileikkaavasti huomioitu. Tiedustelun toimialalla tiivis kansainvälinen ja kansallinen tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden yhteistyö on elinehto. Pidämme erittäin tärkeänä selonteon sivun 40 kirjausta siitä, että sotilastiedustelun ja Suojelupoliisin tiivis yhteistyö on vankka perusta suomalaiselle tiedustelulle kaikissa yhteyksissä. Suojelupoliisin ja sotilastiedustelun välinen yhteistyö on, kuten selonteossa todetaan, tiivistä ja sitä tehdään useilla eri sektoreilla.

Selonteossa todetaan, että toimintaympäristön muutos ja teknologioiden kehittyminen ovat asettaneet uusia vaatimuksia sotilastiedustelulle erityisesti tiedonhankinnan osalta. Tämä pitää paikkansa, mutta Suojelupoliisi korostaa, että sama toimintaympäristön muutos vaikuttaa myös siviilitiedusteluun ja Suojelupoliisin tiedonhankintaan. Turvallisuusympäristön muutos vaikuttaa kokonaisvaltaisesti Suomen kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen, eikä siihen voida vastata lisäämällä ainoastaan sotilastiedustelun resursseja ja toimintaedellytyksiä. Suojelupoliisi korostaa, että tiedustelu ja tiedonhankinta ovat pitkäjänteistä toimintaa, joihin tulee panostaa ennakollisesti. Uusien kykyjen kehittäminen vie aikaa, ja tiedustelun resursoinnista tinkimiseen sisältyy riskejä.

Suojelupoliisi painottaa, että siviilitiedustelua ei tule nähdä Suomen puolustuksesta irrallisena, vaan se tulisi nähdä tärkeänä osana kansallisen turvallisuuden suojaamista sekä Suomen ja Naton puolustusta. Näin ollen sivun 61 kirjaus siitä, että sotilastiedustelujärjestelmää kehitetään niin, että se mahdollistaa ennakkovaroituksen ja valtiojohdon tukemisen, tulee huomioida myös siviilitiedustelun yhteydessä. Suojelupoliisin keskeisin tiedustelutiedon asiakas on maamme ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto.

Edellä sanottua silmällä pitäen on tärkeä huolehtia siitä, että siviili- ja sotilastiedustelutoimivaltuudet ovat ajantasaiset ja että ne tosiasiassa mahdollistavat tiedonhankinnan Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta muuttuvassa toimintaympäristössä. Sisä- ja puolustusministeriöissä on käynnissä rinnakkaiset hankkeet siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntöjen saattamiseksi nykyajan vaatimuksia vastaaviksi.

Kansallisen ja kansainvälisen tiedusteluyhteistyön ohella Suojelupoliisi korostaa myös siviilitiedustelun merkitystä Naton päätöksenteossa. Liittokunnan tiedusteluyhteisön muodostavat Naton päämajaan ja sotilaallisiin rakenteisiin sijoitetut tiedustelun toiminnot, joita tukevat jäsenvaltioiden sotilas- ja siviilitiedustelut. Näin ollen liittokunnan päätöksenteko on jäsenmaiden turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden sille luovuttaman tiedon varassa. Tässäkin suhteessa siviilitiedustelun toimintaedellytykset on turvattava, sillä Suomen näkökulmaa tiedustelukysymyksissä voi ajaa vain Suomi. Vastaavasti Suomessa ja sen lähialueilla tapahtuvissa asioissa raportointivastuu myös liittokunnan suuntaan on Suomella, ja Suomeen kohdistuu tältä osin myös merkittäviä odotuksia.

SUPO
SUOJELUPOLIISI
SKYDDSPOLISEN

Suojelupoliisin apulaispäällikkö Teemu Turunen